TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Đồi thông Phương Bối và mạch hành trình tiếp nối

ISSN: 2734-9195 13:56 12/06/2026

Ba thế hệ, ba cách diễn đạt khác nhau nhưng cùng gặp nhau ở điểm chung, đó là tình yêu dành cho vùng đất này và niềm tin rằng thiên nhiên, văn hóa và tâm linh có thể cùng tồn tại trong sự hài hòa.

Giữa những triền đồi xanh ngát của cao nguyên Bảo Lộc, đồi thông **Phương Bối** không chỉ là một cảnh quan thiên nhiên, mà còn là nơi lưu giữ những lớp trầm tích quý giá của lịch sử, văn hóa và tâm linh suốt gần bảy thập niên.

Dòng chảy lịch sử: Nơi khởi nguồn của một lý tưởng

Lịch sử của Phương Bối là hành trình tiếp nối bền bỉ. Cuối thập niên năm mươi của thế kỷ trước, Thiền sư Thích Nhất Hạnh cùng các huynh đệ, trong đó có Ni trưởng Chân Không, đã dựng nên Phương Bối Am giữa vùng đồi núi hoang sơ của Bảo Lộc.

Nơi đây không chỉ là một am tranh đơn sơ, mà còn là không gian chiêm nghiệm, tu học và nuôi dưỡng tinh thần **Phật giáo dấn thân**, góp phần hình thành những tư tưởng nhân văn đã ảnh hưởng sâu rộng đến nhiều thế hệ.

Tại vùng đất này, vẻ đẹp của thiên nhiên và tình người đã kết tinh thành những trang viết giàu chất thiền trong tác phẩm Nẻo Về Của Ý, để lại cho độc giả một hình ảnh Phương Bối vừa thanh bình vừa sâu lắng, như lời nhắc nhở rằng con người không chỉ sống trên đất mẹ mà còn thuộc về đất mẹ.

Trong những năm sau đó, Hòa thượng Thích Thanh Từ cũng từng có thời gian gắn bó với nơi đây và lập nên Thiền Duyệt Thất. Những dấu tích ấy đến nay vẫn còn hiện diện, trở thành một phần ký ức quan trọng của Phật giáo Việt Nam đương đại.

Hồi sinh màu xanh: Tình yêu của gia đình Sơn Núi

Nếu thế hệ đi trước đặt nền móng tâm linh cho Phương Bối thì thi sĩ Nguyễn Đức Sơn và phu nhân Nguyễn Thị Phượng là những người đã góp phần hồi sinh diện mạo thiên nhiên của ngọn đồi.

Từ cuối thập niên bảy mươi, thay vì theo đuổi những giá trị vật chất, gia đình Sơn Núi đã chọn một con đường khác, đó là trồng cây, giữ đất và sống thuận theo **thiên nhiên**.

Suốt hơn bốn mươi năm, bằng đôi tay cần mẫn và tình yêu sâu nặng dành cho mảnh đất này, ông bà cùng gia đình đã phủ xanh những triền đồi bằng hàng vạn cây thông. Những hàng thông hôm nay không chỉ là thành quả của lao động bền bỉ mà còn là minh chứng cho sự hy sinh, nhẫn nại và tình yêu thiên nhiên của cả một gia đình qua nhiều thế hệ.

Hành trình tiếp nối: Phương Bối hôm nay và mai sau

Sau khi thi sĩ Nguyễn Đức Sơn qua đời vào năm 2020, câu chuyện của Phương Bối tiếp tục được viết bởi những người kế thừa tâm nguyện gìn giữ vùng đất này.

Năm 2014, tên gọi đồi thông Phương Bối được hình thành như sự kết nối giữa Phương Bối Am của Thiền sư Thích Nhất Hạnh và đồi thông Sơn Núi của gia đình thi sĩ Nguyễn Đức Sơn.

Ngày nay, Tùng Lâm Thất được dựng lên giữa lòng đồi thông như một không gian tu học và thiền tập. Dưới sự chăm sóc của Thích Ngộ Chánh cùng những người hữu duyên, không chỉ những hàng thông cũ được gìn giữ mà nhiều loài cây bản địa cũng tiếp tục được gieo trồng, góp phần bảo tồn một vùng sinh thái quý giá cho các thế hệ tương lai.

Lời nhắn gửi từ đại ngàn

Trên bia mộ của thi sĩ Nguyễn Đức Sơn tại Đồi Thông Phương Bối có khắc câu thơ:

"*Ta đến đây.*

Khác với mây.

Là ở lại".

Lời nguyện ấy như hòa cùng câu nói mà Thích Ngộ Chánh vẫn thường chia sẻ: "*Phương Bối là nơi để về, không phải để đến*".

Ba thế hệ, ba cách diễn đạt khác nhau nhưng cùng gặp nhau ở điểm chung, đó là tình yêu dành cho vùng đất này và niềm tin rằng thiên nhiên, văn hóa và tâm linh có thể cùng tồn tại trong sự hài hòa.

Gìn giữ đồi thông Phương Bối hôm nay không chỉ là bảo vệ cây cối hay đất đai, mà còn là gìn giữ một phần ký ức văn hóa, lịch sử và tâm linh quý giá của dân tộc.

Đó cũng là cách để mạch sống của Phương Bối tiếp tục ngân vang giữa đại ngàn, trở thành một di sản sống động được trao truyền cho các thế hệ mai sau.

Tác giả: **Nguyễn Trí Cảm**

Bài viết là ghi chép mang tính tư liệu về lịch sử hình thành và phát triển của vùng đất Phương Bối, nơi từng gắn bó với Thiền sư Thích Nhất Hạnh, Ni trưởng Chân Không, Hòa thượng Thích Thanh Từ, cùng những đóng góp của gia đình thi sĩ Nguyễn Đức Sơn trong việc gìn giữ màu xanh của ngọn đồi qua nhiều thập niên.

Qua bài viết này, tác giả mong muốn góp thêm một góc nhìn về giá trị lịch sử, văn hóa, tâm linh và sinh thái của đồi thông Phương Bối, như một phần ký ức của Phật giáo Việt Nam hiện đại cần được lưu giữ và trao truyền cho các thế hệ mai sau.